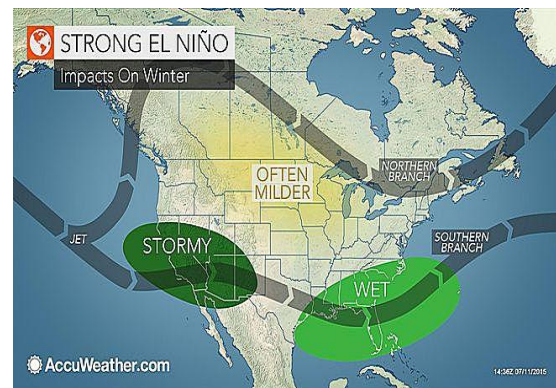
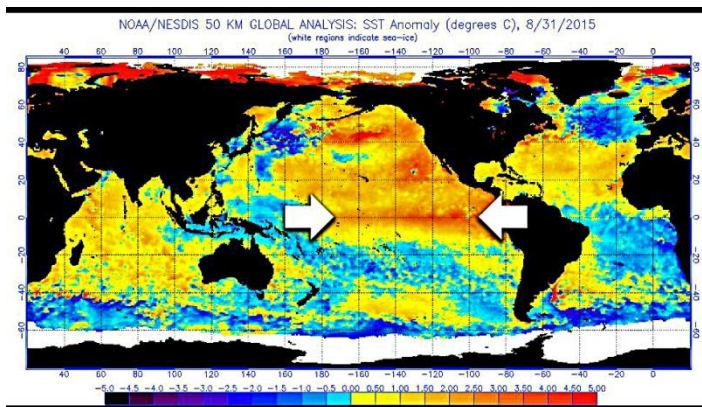

El Nino và Hoa Lan

Các khoa học gia tiên đoán, năm nay El Nino sẽ mang tới cho California một mùa Đông mưa gió và lạnh lẽo như năm 1997-1998 và có lẽ còn dữ dội hơn thế nữa, trong khi đó miền Trung Bắc của Hoa Kỳ sẽ ấm áp hơn.

Vậy El Nino là gì? El Nino mới đầu chỉ là tên của một giòng hải lưu chảy từ Chile, Peru, Ecuador tới Thái Bình Dương. Sau đó các khoa học gia nhận thấy cứ 9-10 năm một lần, khi nhiệt độ của nước biển ở vùng này lại nóng hẳn lên vào mùa Đông và hiện tượng đó được gọi là El Nino. Khi xuất hiện, El Nino gây ra những thiên tai nặng nề như mưa lớn, gió bão, lũ lụt, lạnh lẽo ở vùng này nhưng lại hạn hán, cháy rừng hay nóng nực ở vùng khác, đã gây ra những tổn thất nặng nề về nhân mạng và kinh tế cho nhiều quốc gia trên thế giới.

Năm 1997-1998 thời tiết rất lạnh, ban đêm nhiệt độ xuống tới mức đông đá (32°F). Những cây chuối, cây đu đủ ở vùng Tiểu Saigon như bị dội nước sôi, thân cây, tàu lá chín nhũn như thân ma. El Nino đã mang đến những cơn mưa khoảng 16 inches nước đã đổ xuống vùng quận Cam với số lượng thông thường là 10-12 inches cho cả năm, riêng vùng Santa Barbara nhận được gần 22 inches nước nâng tổng số lên 47 inches.

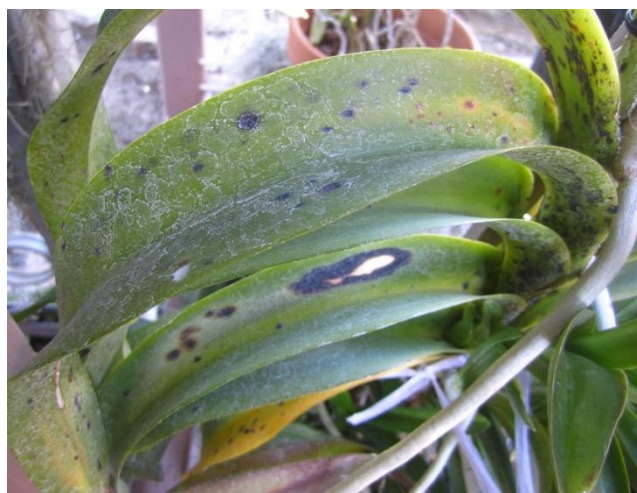
Những trận mưa trái mùa, và những cơn lạnh kéo dài nhiều ngày đã làm cho vườn lan của chúng ta bị thiệt hại khá nhiều, nhất là những cây lan mọc tại các vùng nhiệt đới quen sống với khí hậu nóng ẩm như: Dendrobium, Oncidium Rhynchostylis, Vanda vv... nên người ít thì chết vài chục cây, còn nhiều thì hàng trăm cây.

Tuy El Nino sẽ mang tới những trận mưa rất quý báu cho California khô cằn, nhưng ác nghiệt thay đó là những trận mưa trái mùa. Tại VN những cơn mưa thường kéo dài từ tháng 5 đến tháng 9 vào mùa Hè làm cho lan mọc mạnh, còn tại California lại mưa vào mùa đông lạnh lẽo từ tháng 12 cho đến tháng 2 năm sau, thật là bất lợi cho việc trồng lan. Vì vậy chúng ta cần phải đề phòng những trận mưa trái mùa này. Thứ nhất là cần phải che mưa cho lan mà phần lớn đều trồng ở ngoài trời và sau đó là đề phòng các cơn lạnh.

Chúng ta đều biết rằng nếu ban đêm lạnh xuống tới mức đông đá (freezing temperature) một vài giờ, cây lan cũng không sao miễn là vẫn khô ráo. Nhưng nếu tình trạng này kéo dài hay cây bị ẩm ướt hay có sương muối (dew) đọng trên thân, trên lá, cây lan sẽ bị chín nẫu ra hay làm cho cây bị yếu ớt và chết dần. Nếu bị nhẹ thì cũng để lại những vết sẹo loang lổ, lõm sâu xuống. Những vết này dễ bị nhiễm trùng, nhiễm nấm có thể làm chết cây được.

Vì vậy nếu để lan ở ngoài vườn cần che cho lan khỏi bị ướt, nhưng mưa thường đi đôi với gió cho nên phải che bằng nylon dày khoảng 3.5 ml mới chịu đựng được những cơn gió mạnh. Nhưng còn các cơn lạnh thì sao? Nên biết rằng:

- Cattleya loại 2 lá chịu lạnh hơn những loại 1 lá. Những cây Vanda cây có hoa màu xanh tím (*V. coerulea*) chịu lạnh hơn các cây có màu vàng hay đỏ.

- Dendrobiums thuộc nhóm Phalaenopsis và Antelope như *Den. antennatum*, *Den. papilio*, *Den. auriculatum*, *Den. munificum* v.v... không chịu được lạnh dưới 50°F.
- Các cây lan còn nhỏ, nhất là cây còn trong chai hoặc mới trồng ra chậu không chịu được lạnh dưới 65°F.
- Những cây Cymbidium và những cây Dendrobium loại rụng lá chịu được lạnh hơn những loài lan khác và cần phải có những đêm lạnh dưới 50°F trong vòng 3-4 tuần lễ mới ra nụ.

Nhiều người lầm tưởng rằng chỉ cần mang vào hàng hiên tránh sương muối trong mùa Đông là đủ, nhưng nếu lạnh tới 40°F thì dù cho ở ngoài trời hay ở hàng hiên cũng lạnh như nhau.

Và nếu quá lạnh lâu dài, cây lan cũng bị hư hại. Tốt nhất là để trong nhà kính có lò sưởi hay mang lan vào trong nhà để ở gần cửa sổ có ánh nắng hay trong nhà để xe hay trong phòng tắm có đèn đủ sáng và tăng cường độ ẩm.

Nếu không có điều kiện, chúng ta có thể mua một chiếc nhà kính nhỏ hay làm một chiếc khung gỗ phủ kín với nylon dày. Những đêm quá lạnh hãy phủ thêm tấm chăn cũ lên trên và dùng một chiếc lò sưởi nhỏ để giữ ấm cho lan (45-50°F) trong khoảng thời gian từ 3AM-7AM.

Chiếc lò sưởi này không quá đắt, chỉ bằng giá tiền một chậu lan mà có đủ nút: điều chỉnh nhiệt độ, xoay 180 độ, ấn định thời gian v.v... hay nếu có chiếc bếp điện cũ cũng giúp chúng ta cứu vớt những cây lan yêu quý khỏi đại nạn hiểm nghèo này.

Còn nếu mang lan vào trong nhà để qua mùa Đông, hãy mua thêm một chiếc đèn ống LED giá chỉ có \$30 với ánh sáng 3700 lumens mà chỉ có 38 watts. Loại đèn này tăng thêm 70% ánh sáng, nên ít tốn điện hơn, bóng đèn làm bằng nhôm và plastic nên không dễ vỡ, có thể lâu bền tới 50,000 giờ và không chứa chất thủy ngân độc hại như đèn ống cũ (neon) hiện đã lỗi thời.

Mấy buổi sáng nay, nhìn vào hàn thử biểu thấy hôm nào chỉ cũng chỉ nhập nhỉnh trên dưới 40°F mà lòng không khỏi e ngại cho mấy cây lan còn để ở ngoài hàng hiên, vì trong nhà không còn đủ chỗ để mang vào. Nhưng đây mới chỉ là cơn lạnh đầu mùa thông thường mà thôi, không biết El Nino sẽ còn hung dữ như thế nào.

Mong rằng các lời tiên đoán đều trật lất.

Westminster 12-2015